

LÜHIKOKKUVÕTE

Käesolevas kokkuvõttes tuuakse avaliku teabe seaduse (AvTS) peamised teemad, mida võiks analüüsida. Teemad on jaotatud olemuslikult kaheks: põhielemendid ja korrastamist vajavad korralduslikud küsimused. Võimalik, et edasise töö käigus lisandub probleemkohti juurde või vastupidi, nendega seotud muudatusi ei planeerita.

Põhielemendid

1. **Avaliku teabe mõiste.** Mõiste ise on olnud piisavalt paindlik ega ole saanud takistuseks innovatsiooni ja tehnoloogia arengus. Pigem on esinenud probleeme seoses teabe haldusega konkreetsete tegevuste raames (näiteks juurdepääsupiirangute märkimine andmekogudes ja infosüsteemides). Seega vajaks AvTS ülevaatamist pigem andmehalduse kui avaliku teabe mõiste muutmise kontekstis.
2. **Avaliku teabe seaduse kohaldamisala.** Aeg-ajalt on tõusetunud küsimused, kellele AvTS kohaldub. Kas see on piisavalt selgelt kirjas seaduse enda kohaldamisalas, võrrelduna mõningate erisustega (nt veebilehtede kohustused vms) või kas meil on olemas tervikpilt neist, kes sellest seadusest tegelikult praktikas lähtuvad (viidates näiteks juurdepääsupiirangute juures, et lähtutakse „muudest seadustest“). Killustunud sätted on muutnud AvTS-i kohaldamisala ähmaseks.
3. **Juurdepääsupiirangualuste piisavus ja piirangu tähtajad.** Üldiselt on AvTS-is sätestatud juurdepääsupiirangud 20-aastase praktika järel üsna hästi vastu pidanud, kuid kaaluda tuleks vajadust teatud aluseid täiendada või kehtestada erisusi, võttes seejuures arvesse teiste riikide korraldust. Eelkõige on tõusetunud nn **välissuhtlus ja teabevahetamine, distsiplinaarmenetlus ja selle teabe kaitstus, poolte võrdsuse tagamine kohtumenetluses ning asutuse sisene teave nn põhjendatud juhtudel**. Aastate jooksul on probleemina tõstatatud ka juurdepääsupiirangute ajalist kehtivust. Edaspidi tuleb analüüsida ka juurdepääsupiirangute tähtaegade kestuse regulatsiooni – kas need on otstarbekas kehtestada üldseadusega (sh kas kehtima jääb senine 10-aastane maksimaalne juurdepääsupiirang) või reguleerida põhjendatud juhtudel juurdepääsupiirangute ajalist kehtivust eriseadustes. Kaaluda tuleks ka juurdepääsupiirangute regulatsiooni normitehnilist korrastamist lähtuvalt juurdepääsupiirangu seadmisest kaalutluse tulemusena või faktipõhisena.
4. **Teabele juurdepääsupiirangu regulatsiooni põhimõtted eriseadustes.** Eriseaduste regulatsioonid vajakasi samuti täiendavat tähelepanu. Vältida tuleks AvTS-i dubleerimist, mis raskendab üld- ja erinormi tõlgendusi praktikas. Eriseaduse reguleerimisel tuleks alati põhjendada erisuse vajadust.

Korralduslikud küsimused

1. **Teabe avalikustamise kohustus ja selle rakendatavus.** Teabe aktiivset avalikustamist reguleerivad erinevad sätted. Ebaselgust on tekitanud ka juurdepääsupiirangute järgimise kohustus ja säte, mis keelab teatud teabele juurdepääsupiiranguid seada.
2. **Juurdepääsupiirangu kehtestamise pädevus organisatsioonis.** Praktilistest kaalutlustest lähtuvalt tuleks korrastada sätted, mis reguleerivad juurdepääsupiirangute pikendamist.
3. **Teabe väljastamise pädevus (ühe ukse põhimõte).** AvTS ei sätesta selgelt, kes peaks teabe väljastama – kas teabe koostanud asutus või ka see, kes on selle saanud näiteks kaasamise tõttu. Eriti oluliseks muutub see juurdepääsupiiranguga teabe korral.
4. **Teabe töötlusega seotud nõuete tagamine dokumendiregistris.** Korralduslikult võiks automatiseerida senised kohustused, mis normiselgust otseselt ei puuduta.
  - a. **Juurdepääsupiirangu kehtetuks tunnistamine, piirangu pikendamine ja teiste teabevaldajate muudatustest teavitamine.**
  - b. **Juurdepääsupiirangu osaline rakendamine, selle automatiseerimine** (näiteks määrata juba tänapäevase tehnoloogiaga dokumendi koostamisel teatud lõigud või osad juurdepääsupiiranguga teabeks).